

Bízott a szégyenérzetünkben

A költőkről általában megbocsátó fölényrel, vállvergető jóindulattal beszél a világ. Bohó lírikus – mondja a filiszter, mosolyogva és leereszkedően, cinikusan összekacsintva annak a feje fölött, akinek titokban legszívesebben a fejét venné. A „bohó lírikus” ugyanis valójában nagyon kellemetlen alak: nem áll rápírítani a filiszterre amiatt, hogy az folyton csak bólogat a fejével. És ezt nem könnyű ám elviselni. A kiegyező kényelem sosem hagyja hát, hogy a nevén nevezzék. Nem hajlandó megszégyenülni. Inkább megszégyenít. Bohóccá teszi a prófétáját.

Ladányi Miska talán a legkellemetlenebb alak volt a kortárs magyar lírában. Már mint a filiszterek szemében. Hát hogyan tartottak volna olyan költőtől, aki egyetlen laza verssor erejéig sem volt hajlandó muzsikáló szavakkal andalítani az intézményesen leszerelt indulatok zsírbástyák mögé húzódott, el-tunyult hadseregét? Hogyan tartottak volna olyan költőtől, aki legönfeledtebb perceiben sem volt hajlandó aranyos versikéket írni a kispolgár szórakoztatására? Ehelyett világosan megfogalmazta:

*„nem azért születtem hölgyeim és uraim
hogy lágy ösinyolcasokat sírjak a holdról
amiktől elérzékenyülnek a hivatalokban a hivatalnokok”*

A kellemetlen alakkal, aki ilyen programot hirdet, a jól bevált módon kell elbánni: bohóccá kell tenni, le kell jártni őt. Legendákat kell szőni köré, be kell állítani mindenféle házasságszedelgőnek, részeges csavargónak, erkölcstelen huligánnak. Egy morálisan lehetetlenné tett próféta ostorozó buzgalma ugyanis már korántsem a purifikálás magasztos szertartásának, hanem csupán nevetséges hadonászásnak tetszhet a hiszékeny sokaság szemében.

Ladányi Mihály egy ideig Nagyrédén volt kultúrotthon-igazgató. Akkoriban írt egy pamfletet, amely olyan téveszelnökről szólt, aki a felsőbb káderek szisztematikusan leitatásával próbál busás haszonra szert tenni. Amikor a *Napjaink*-ban megjelent a mű, több téveszelnök is feljelentette. Mindegyik magára ismert. És ahelyett, hogy tiszta eszközökkel védekeztek volna a „gyanúsítás” ellen, megvádolták a vádlót. Azzal, hogy erkölcstelen életmódot folytat. Az ügyben aztán különbizottság járt el, amely nem az illető téveszek kétes üzemét vizsgálta végül, hanem Ladányi Miska hálószobáját... Hja, ismerős reflex: ha a bírálattal szemben nehéz a védekezés, akkor a bírálót kell meg-támadni!

Ladányi Mihályt – hogy saját verssorával szóljak – csupán nagy-nagy jóindulat mondhatta volna szentnek. Persze, hogy szerette a nőket, persze, hogy életformája volt a csavargás és egy pillanatig sem tétovázott, ha fel kellett emelni a borospoharat valahol. Ám etikus volt mindig, még a léhaságaiban is, csak önvészélyesen volt könnyelmű, mások rovására soha. És igenis, volt erkölcsi alapja ostorozni a világot, mert a tisztességét sohasem bocsátotta áru-ba, pedig nemegyszer jól fizettek volna érte. Csóró volt világéletében, árulta

ócska írógépét, saját termésű borát, még a dedikált könyveit is olykor. *Hárs Gyuri* egyszer egy antikváriumban saját kötetére bukkant. Benne az ajánlás: „*Ladányi Mihálynak szeretettel Hárs György.*” Gyuri megvette a könyvet, beleírta, hogy „*Ladányi Mihálynak, megismételt szeretettel*” – és harag nélkül elküldte Csemőre. Szóval, árult ő mindent, csak a lelkiismeretét, a tartását, a meggyőződését nem. Ezért hiúsult meg minden fentről és lentről bujtogatott akció, amely hiteltelen linknek igyekezett beállítani őt. Ezért pirítanak ránk most is a Ladányi-versek, bízva a szégyenérzetünkben, amely már a nemesedés, a jobbulás ígéretét hordozza magában.

Ady szerint *Kosztolányi* amolyan irodalmi író volt, tehát olyan, akire elsősorban az irodalomnak volt szüksége. Adyt viszont ekkor már – saját bevalása szerint – egyre kevésbé érdekelte az irodalom.

Ladányi Mihályt sem érdekelte a költészet maga. Csak annyi volt fontos neki a saját munkásságából is, amennyi valamilyen formában visszatértül belőle: egy csipetnyi jóindulatban, a másik ember iránti megnövekedett hajlandóságban, egy picikével közösségibb szellemben, bölcsőbb hazaszeretettben, nagyvonalúbb közgondolkodásban. Avagy tiszta gyűlöletben, amely aljasságok és igazságtalanságok ellen lobban fel mindig.

A Ladányi-versek a költő halála után is ezt munkálják azokban, akik hajlandók és képesek még versektől pirulni. Akik a költészet által felszított igazságérzetüket a saját tudati esettségükkel szegezik szembe elsősorban.

Amíg akad ilyen ember ebben a „kedvesebb hazában”, addig Ladányi Mihály nem lesz eltemetve. Most is csupán elföldeljük őt. A poraira béke, de a szellemére soha: ne csak kísértsen, de éljen velünk, amíg emberek akarunk maradni.

Ladányi hagyatéka

Egy kifakult ballonkabátot
és egy viharvert svájccispackát
hagyott... Na, kire is? A jussért
nem jelentkeznék, akik kapnák,

összekuszált utak gubanca
s könnyen felfejthető tekintet
maradt utána még – s e jussért
sem jelentkezik, akit illet.

Ki hát az örökös? Ki gázol
esztán az álom-törmelékben?

(Benne – s azért nem rajta, hogyhát
véletlenségből rá ne lépjen...)

Ki marad arra kapható, hogy
ami eltört – tovább ne törje?
Lesz még, ki nem tiporja összebb,
amit már nem illeszthet össze?

Jelentkezzen, aki merészen
nem vállal részt a rombolásból
s kímélő híve marad annak,
amibe fájva belegázol!